



Witsnuitdolfijnen. Foto Marije Siemensma

Cadeautje op het strand voor natuurhistorische collectie

Twee witsnuitdolfijnen op Ameland

Op 27 december 2009 strandden twee witsnuitdolfijnen (*Lagenorhynchus albirostris*) op het Amelandse strand. Het betrof een vrouwtje met een kalf. Hoe bijzonder is dat?



Guido Keijl en Herman Cremers

Sinds 1990 zijn er maar liefst 119 witsnuitdolfijnen op de Nederlandse stranden gevonden, dus twee erbij lijkt niets bijzonders. De dieren die eind december op Ameland gestrand zijn, brachten het totaal sinds het begin van de landelijke registratie zelfs al ruim over de tweehonderd exemplaren. Twee tegelijk strandende dolfijnen lijkt weliswaar bijzonder, maar witsnuitdolfijnen zijn een uitzondering op de regel, want bij deze soort komt dit juist vaker voor, althans bij ons en in Groot-Brittannië. Op Texel zijn zelfs wel eens drie exemplaren tegelijk gestrand. Als je je realiseert dat dolfijnen sociale dieren zijn, lijkt het dus juist vreemd dat andere dolfijnen niet samen stranden. Waarschijnlijk is een stranding van een enkele dolfijn daarom een aanwijzing dat er met dat individu iets niet in orde is.

Doodsoorzaak Bij diverse solitaire gestrande witsnuitdolfijnen zijn in het verle-

den duidelijke aanwijzingen geweest voor de doodsoorzaak, zoals ontstoken tanden en kaken. Zoals bekend kunnen ontstekingen tot bloedvergiftiging leiden. Bij de witsnuiten op Ameland in december 2009 was er misschien een andere verklaring voor de dubbelstranding: het betrof een vrouwtje met een kalf. Misschien is het dus een triest verhaal. Het jong was al dood en de moeder in dermate slechte conditie dat na overleg met het Dolfinarium Harderwijk is besloten haar te euthanaseren. Is het jong een natuurlijke dood gestorven, aangespoeld en is de moeder haar jong gevolgd, ook al betekende dat haar eigen dood? We zullen het nooit weten, maar een dergelijke romantische slinger aan dit verhaal is niet onmogelijk, want zoals gezegd: dolfijnen zijn sociale dieren en de band tussen een moeder en haar jong is erg sterk.

Onderzoek Valt er, behalve de moeder-

jongbinding nog meer te vertellen over deze dolfijnen? Jazeker. Over witsnuitdolfijnen in het wild is, ook al zijn ze niet zeldzaam in het noordelijke Atlantische gebied, bar weinig bekend. Daarom wordt elk gestrand dier zo minutieus mogelijk onderzocht. Beide Amelandkadavers zijn dan ook per bestelbus naar Naturalis in Leiden vervoerd en daar tijdelijk in de vriezer opgeslagen voor nader onderzoek. In het verleden gebeurde het snijwerk in Naturalis zelf, tegenwoordig vindt dit plaats in de Faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht. Een van de zaken die min of meer standaard zijn bij een dergelijke sectie is onderzoek aan de maaginhoud. Op dit moment valt daar nog niet veel meer over te zeggen dan dat de maag van het moederdier nagenoeg leeg was en die van het jong gevuld. Het jong was dus nog niet lang dood. Standaard is eveneens dat de precieze maten worden genomen. De moeder mat 248 centimeter, wat onge-

veer gemiddeld is voor volwassen vrouwtjes in het Noordoost-Atlantische gebied. De leeftijd waarop witsnuitdolfijnen voor het eerst jongen krijgen is niet bekend, maar momenteel denkt men dat dat een jaar of acht is. Ons vrouwtje zou dus ten minste acht jaar oud zijn. Het jong, eveneens van het vrouwelijk geslacht, mat 168 centimeter. Daaruit kunnen we concluderen dat het jong in 2009 is geboren. De precieze tijd van werpen is voor witsnuitdolfijnen niet bekend, maar is vermoedelijk in de nazomer. Met haar 168 centimeter was dit jong de op een na kleinste van Nederland; de kleinste mat 160 centimeter.

Parasieten Eveneens standaard bij secties is het onderzoek naar parasieten. De aanwezigheid kan immers een aanwijzing zijn voor de doodsoorzaak. Daarnaast maken parasieten, ook al zijn ze meegelift, eveneens deel uit van onze inheemse fauna. In de witsnuiten van Ameland zijn nauwelijks parasieten gevonden: in de maag en darmen van de moeder waren geen parasieten aanwezig, in de maag van het jonge dier een aantal spoelwormen (*Anisakis simplex*), zoals bij bijna alle dolfijnen en bruinvissen. De darmen van het jong zijn niet verder onderzocht.

Adoptie Dat de moeder bij het jong hoorde, lijkt weliswaar een uitgemaakte zaak, zeker omdat het volwassen vrouwtje lacteerde, maar omdat van tuimelaars bekend is dat er wel eens adoptie plaatsvindt, zijn van deze twee witsnuiten monsters genomen voor een verwantschapsanalyse. Op moment van schrijven is daar nog niets over te melden, maar mocht het zo zijn dat moeder en jong niet direct verwant zijn, dan is dat natuurlijk zeer spectaculair nieuws. Opmerkelijk in dit verband is misschien dat de snuitkleur van beide dieren

niet overeenkwam. Er bestaat een theorie die zegt dat grijsnuitige witsnuitdolfijnen vooral voorkomen in de westelijke Atlantische Oceaan, terwijl de dieren in het oosten juist witsnuitig zouden zijn. Ook daar is het laatste woord dus nog niet over ge-

weer minder witsnuitdolfijnen. Zou er iets aan de hand zijn? Op zich lijkt het verheugend – als er minder gevonden worden, gaan er misschien ook wel minder dood. Of zijn er minder witsnuitdolfijnen in de zuidelijke Noordzee? Toch moeten we



De witsnuitdolfijnen op het strand van Ameland. Links het volwassen vrouwtje, rechts het jong.
Foto's Johan Krol / Natuurcentrum Ameland

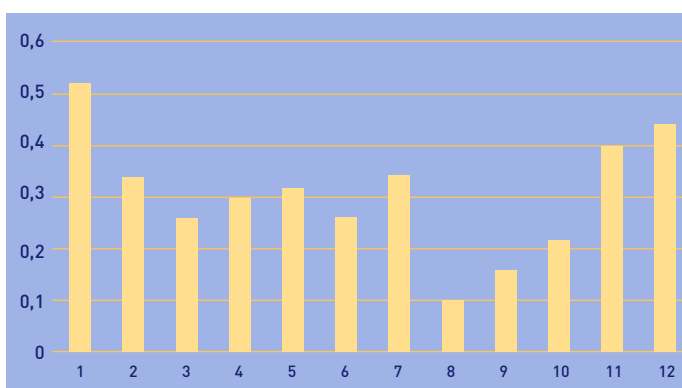
zegd. DNA-analyse bij in ons land gestrande walvisachtigen behoort nog niet tot het standaardpakket, maar misschien zouden we daar zo langzamerhand wel toe moeten overgaan.

Toename Sinds 1960 is de witsnuitdolfijn langzaam algemeen geworden in de zuidelijke Noordzee. Voor 1960 zijn slechts dertien witsnuitdolfijnen gevonden, tussen 1960 en 2009 maar liefst 198. Sinds 1990 strandden er gemiddeld zelfs ruim vijf per jaar. November, december en januari zijn de kansrijkste maanden om er een op het strand tegen te komen (figuur 1). Er zijn echter flinke fluctuaties, ook in de laatste jaren (figuur 2). Als we figuur 2 goed bekijken, lijkt er wel een soort cyclus in de strandingen te zitten: na een dal met nul of één wordt na enkele jaren een piek bereikt, waarna de aantallen weer afnemen. Of dit samenhangt met klimaat, westenwinden in de winter of nog iets anders, we weten het niet. Sinds 2000 strandden er

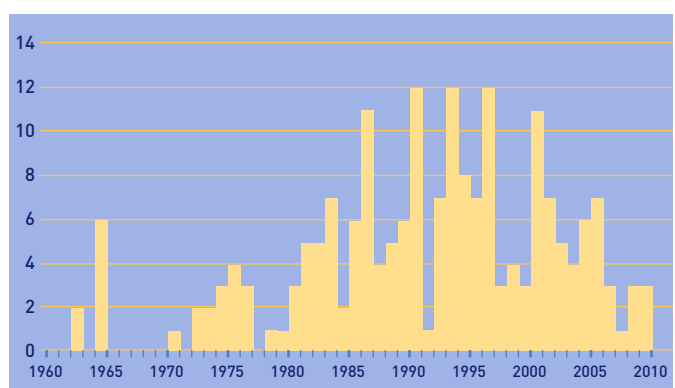
voorzichtig zijn met conclusies: de gestrande aantallen van deze soort zijn zo klein dat het beeld dat de grafiek laat zien misschien wel toevallig is. Een dolfijn meer of minder op een gemiddelde van slechts vijf maakt natuurlijk nogal uit en ook in de jaren voor het jaar 2000 waren er flinke schommelingen. In ieder geval hopen we dat we meer leren als we de strandingen goed blijven bijhouden. We zijn erg benieuwd naar wat de komende winters ons brengen.

Guido O. Keijl, NCB Naturalis,
guido.keijl@ncbnaturalis.nl
Herman J.W.M. Cremers, veterinaire parasitoloog, herman.cremers@tiscali.nl

Woord van dank We willen Marjan Adink (NCB Naturalis), Johan Krol (Natuurcentrum Ameland), Mardik Leopold (Wageningen Imares, Texel) hartelijk bedanken voor hun informatie en de foto's.



Figuur 1 Gemiddeld aantal in Nederland gestrande witsnuitdolfijnen per maand, 1960-2009 (bron: www.walvisstrandingen.nl).



Figuur 2 Strandingen van witsnuitdolfijnen in Nederland, 1960-2009 (bron: www.walvisstrandingen.nl).